

Особливості вивчення інтегрованого курсу за підручником «Я досліджую світ. 2 клас»*

Бібік Н. М., докт. Пед. наук, професор, гол. н. с.

Інституту педагогіки НАПН України

Предмет «Я досліджую світ» у 2-ве класі забезпечує наступність і перспективність змістових ліній, реалізацію яких розпочато в 1 класі. Методичні засади предмета розкрито у «Пояснювальній записці» до Програми.

Щодо педагогічної стратегії, то зазначено її основні відмінності від звичної, традиційної. Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю і корекції, збагачується **полісенсорним підходом**, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і Явищ природного і соціального оточення, спрямовується у сферу пошукової діяльності.

Орієнтиром для забезпечення вимог державного стандарту в Типовій освітній програмі, розробленій під керівництвом О. Я. Савченко (НУШ–1), слугують об'єкти контролю і оцінювання на завершення першого циклу навчання, які є діагностичними, їх можна виміряти. Це дозволить забезпечити систематичне відстеження індивідуального розвитку учнів, виявити прогалини в знаннях, уміннях, навичках та корегувати їх. У Програмі забезпечено наступність і перспективність між класами і циклами навчання; взаємоузгоджено цілі, зміст і результати освітнього процесу з урахуванням специфіки різних галузей.

Особливістю підручника «Я досліджую світ» для 2-го класу (у 2-х частинах), який реалізує Програму, є органічне поєднання класичного підходу до освіти з новітніми ідеям.

Підручник інтегрує освітні галузі:

Частина 1

- Громадянська та історична
- Соціальна та здоров'язбережувальна

- Природнича

Частина 2

- Інформатична
- Технологічна

Компетентнісний підхід — ключова ознака презентації змісту, процесу і результатів навчання в підручнику. Це передбачає не лише достатній обсяг інформації про об'єкт пізнання, його якість, але й забезпечення дослідницької активності учнів у вияві причиново-наслідкових зв'язків у природі і суспільстві; надання переваги знанням, які можна здобути самостійно, застосовувати набутий досвід у нових ситуаціях.

Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Дидактичні засоби реалізації програми інтегрованого предмета «Я досліджую світ» в підручнику мають такі ознаки:

- доступність і емоційна привабливість текстів, їх інструментальна цінність для розвитку пізнавальних інтересів учнів;
- відповідність обсягу і кількості практичних завдань та вправ пізнавальним можливостям учнів, їх посиленість і необхідна частотність для відпрацювання ключових і предметних компетентностей;
- забезпечення діалогічності, співтворчості учасників навчального процесу, їх взаємодії в різних формах самовираження.

Умовні позначення легко впізнаються учнями і узгоджуються зі змістом завдань. Умовні позначення є такими:

Пригадаємо вивчене

Дізнаємося нове

Працюємо разом

Спостерігай, дослід

Скарбничка цікавого

Подивись на сайті

Ресурсний супровід підручника:

- інструкції до проведення дослідів (дослід з глобусом для встановлення причин зміни дня і ночі)
- завдання частково пошукового і творчого характеру для тренування спостережливості, уваги і запам'ятовування (визначення кількості днів місяця за допомогою рук; визначення зросту та ін.);
- електронний додаток (завдання для вибору, встановлення відповідностей, пошуку зв'язків і залежностей у соціальних і природних явищах);
- робочий зошит із завданнями різної складності;
- методичний посібник для вчителя, що містить календарно-тематичне планування і орієнтовні розробки уроків
- щоденник спостережень, який може обирати вчитель, якщо це відповідає його методичним перевагам і не зумовлює вихід за межі навчальних навантажень.

Орієнтиром для забезпечення вимог Державного стандарту в підручнику слугують об'єкти контролю і оцінювання на завершення першого циклу навчання, що дозволить забезпечити систематичне відстеження індивідуального розвитку учнів, виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції. Це, зокрема, такі:

- аналізувати і пояснювати причини і наслідки подій, вчинків, явищ;
- оцінювати вчинки, різні моделі поведінки, висловлювати до них власне ставлення;
- застосовувати набутий досвід у життєвій практиці в процесі взаємодії з іншими дітьми.

Передбачено залучення учнів у практику виконання завдань дослідницького характеру на полісенсорній основі

- *дослідження-розпізнавання* (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне-відмінне, до якого цілого воно належить);

- *дослідження-спостереження* (Що відбувається? Чому? Які зміни? Причини виникнення);
- *дослідження-пошук* (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причиново-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?); догадка, висновок-узагальнення).

Ознаки застосування інтегрованого підходу в структурі підручника

- системний виклад змісту різних галузей в нових взаємозв'язках компонентів
- збагачення міжпредметними завданнями, які потребують діяльнісних і творчо-пошукових методів роботи
- пошук-дослідження зв'язків, залежностей, причин і явищ у навколишньому світі на полісенсорній основі
- взаємовідповідність мети і результату в координатах компетентнісного підходу

Зміст підручника відповідає пізнавальним можливостям дітей, дає змогу подолати розбіжності у їхніх досягненнях. Водночас надається можливість творчого використання вчителем програми і дидактичного інструментарію, що зумовлюється індивідуальними можливостями учнів.

В орієнтовне календарне планування змісту уроків «Я досліджую світ» залежно від можливостей довкілля, у зв'язку з відповідними календарними датами та сезонними явищами, рівня готовності учнів, їхніх запитів і потреб в пізнанні, учитель вносить зміни в запропонований план, організовує подорожі-спостереження, дослідницько-пізнавальні проекти, екскурсії, краєзнавчі розвідки і квести.

У методичному коментарі до кожного уроку вказано можливі дидактичні рішення, які слугують лише орієнтиром для вчителя і потребують творчого доповнення.